

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti. Tit. 2, 7.

O zanedbané mládeži.

Na sjezdě katolickém v Kroměříži referoval Krist. Ječmínek, odb. učitel
v Hulíně.

(Pokračování.)

¶ Mimo to jest při pití kořalky a kouření více potřeb, a čím více potřeb, tím více obmezena jest svoboda a blaženost lidí. Statisíce korun se ročně u nás vyhazují za líhové nápoje a tabák. Zde jest veliký kapitál, a lidé, kteří takové peníze na nepotřebné věci utratiti dovedou, ač na jiné potřebné věci, na výchovu dítek, jich dáti nechtějí, mohli by se státi sami kapitalisty! Zároveň doporučuji, bychom v příčině vydajů zapamatovali sobě pravidlo, jež tak často říkává můj milý tchán, Frt. Rauscher starší: Nekupuj, co potřebuješ, leč jenom to, bez čeho býti nemůžeš!

Přítomnost jest — dle Vil. Humboldta — veliká bohyně a málokdy mrzká proti tomu, kdo ji s jistou šetrností, veselou myslí pojednává. Jest nám budoucnosti očekávati a přítomnost snášeti a jí dobře užívati. Ovid dí: Ó, kéž bych budoucnosti nepoznal! a já pravím: Necht' všickni hledíme budoucnost poznati! pak netřeba nám zoufati a volati v kruté chvíli se Shakesparem:

Ó bído, Prsa černá jako smrt.
Ó duše lapená, jež chtíc se vyprostit,
Tím víc se zaplétá.

Neklamme se, netajme svých chyb, jsouce pamětlivi slov Thalesových: Moudřejší jest čas, neb vše odhalí!

Jest si přát, aby v naší národní společnosti byla harmonie. A co jest harmonie, dí náš Komenský (Předchůdce Vševědy § 75.): Základ i vytvořování i poznávání všech věcí.

A odkud to, že mnozí, přemnozí, plni neúcty jsou i k nejvyšším osobnostem, že s obzoru mnohých zmizela autorita, chuť i radost ku plnění povinností, že v srdcích přemnohých doutná jako jiskra pod popeleím nespokojenost, hrozící až i sociálním převratem? — Podkopáno jest i u nás náboženství zkaženým tiskem protináboženským. Slyšme tu výstražná slova pohanského Cicerona: Zrušte úctu k bohům, a skoro nebude ani pobožnosti, ani nevinnosti mravů, ni pravých ctností; *všem rozpustilostem a podivným zmatkům* otevrou se dvěře dokořán. Odeberte bohy, a není možno si pomysleti, jak může čest, upřímnost, věrnost a nejvzácnější všech ctností — spravedlnost v lidstvu se uchovati.

Patrnó, že jest třeba dbáti mravně náboženského vychování mládeže, ne na zbořeninách katolicismu, ale na zbořeninách atheismu, beznáboženského lžiliberalismu. Ó, kéž i u nás brzy, brzy jasné slunko náboženské pravdy zapudí mlhy lhostejnosti i otupělosti náboženské z duchů všech vlastenců, obzvláště z duchů mládeže, zkaženým tiskem svedené.

Nechť se pyšná nevěra kol zmáhá, a peklo seje koukol nových zmatků, — nebudem dbáti odvěkého vraha, — nedáme věčných bráti sobě statků — víře vždy věrni budou Moravané: Dědictví otců zachovej nám, Pane!

Přejeme přece všickni vývoji národa českého! A tu jest na zřeteli míti, že život našeho národa jest bojem, a to bojem dvojího druhu. Předně s přírodou a jejími silami, jež pokrok jeho stěžují, a pak zápas s ostatní společností lidskou, z níž se náš národ svými zvláštními, charakteristickými znaky jako osobní živel vymyká a proti zájmům ostatní společnosti lidské své oprávněné snahy a zájmy se snaží uplatniti, následkem čehož přichází do rozporu s ostatní společností a nárouy. Samozřejmě jest, že zdravý, statný a nadanější národ v tom dvojím zápase se spíše udrží, a nejen udrží, ale i pokračovati bude, než ten, jenž nadán jest slabšími schopnostmi duševními i tělesnými. Národ náš jest čilý, duševně i tělesně zdatný. Nadání jeho se všeobecně uznává, jakož se uznává také, že má veliký fond smyslu pro ethické i esthetické ideje. To vysvítá nejlépe z jeho uměleckých děl. — Bohužel, dilettantismus u nás zakořeněný jest příčinou, že mnozí naši vynikající umělci a učenci u nás se neuznávají, a tudíž nuceni jsou plod práce své cizině věnovati!

Kéž duchovní rozkoš národa našeho záleží čím dále tím více v poznání nejvyšší pravdy, nejvyššího dobra a krásna — Boha! Kéž víra otců našich, náboženství katolické, není u nás vydáno v potupu a posměch tak mnohých! Pak nebude u nás lid zaslepen stranickými vášněmi, pak budou přístupnější i mnozí vzdělanci a uznají za pravdu i to, co v jejich lístku není zapsáno, co i k jejich nesměruje prospěchu; pak bude se o dobrém náhledu každého člověka přemýšleti, nebude se jen potupou a posměchem odbývati; pak učiněn bude vši naší národní a společenské rozervanosti konec, přiveden bude pořádek k platnosti, jenž znamená již poloviční bohatství; pak pocítíme lepší úctu k sobě a jiným k právu a povinnostem! Bohužel jest doznati, že dnes lze mezi dělníkem a pánem obyčejně příliš málo sympathie nalézt. Nedostatek důvěry jedněch k druhým vidíme ve všech vrstvách — v chudších pracovních, ve středních i vyšších. Mezi všemi zeje dosti hluboká propast sociální, kterouž posud nebylo lze překročiti. Jest nedostatek vzájemné přichylnosti, nedostatek lásky. Jest to pravda veliká, dosud málo uznaná. Láska jest ta stará zásada, na které založeno jest celé křesťanství, jež celý svět přerodilo. Kéž nové století naše — už v první své čtvrti — dá nám lásku, která trpělivá jest a dobrotivá, která nezávidí, nemyslí zlého a neraduje se z nepravosti, ale raduje se v pravdě; kéž naše století učiní konec bídě lidské! Jest si přát, abychom porozuměli katolicismu, té životní síle vzdělanosti, pokroku, svobody a bratrství. Není možno si mysliti, aby v katolickém programu bylo něco, co by mělo úroveň vzdělání a mravnosti snížit, svobodu pravou zmenšiti, stav stavu v podruží přivésti.

Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážití každou — praví Kollár. —

Přiznejme veřejně: Jsme Čechové i katolíci. Zvolejme: Láska k bližnímu u nás schází. A i chudí, považují se za členy našeho milovaného národa, veliké rodiny lidské — vždyť přece bije srdce u všech jedním lidským tlukotem. Ať přestane neblahý poměr pánů a sluhů, jenž obsažen jest v hesle: »Každý pro sebe«! Kéž zhyne sobectví, jež obsahuje dnešní heslo: »Ať se topí kdokoliv, jen když já plavu«.

Ó, kéž se veřejné české mínění rozhlédne kolem sebe bystřeji; pak zajisté postřehne, jak daleko se práce jeho nachází za skutečným stavem stávajících poměrů. A tyto nenapraví, nezlepší se záviděním přičinlivým

a pracovitým, šetrným a opatrným. Ale dnešní opozdění ve službách národu a lidu dohoní se jenom tehdy, když všichni postřehneme v čas, co nás tísní. Kéž nynější hašteření a křičení mezi vzdělanci zmizí — vždyť jest nanejvýše znemravňující —, kéž klid, mužnost a pravá rozvaha se dostaví. Nebořme, ale stavme! Svatý Václave, nedej zahynouti nám, ni budoucím!

A kde tedy počítí? Jest nám předně zřetel obrátiti k výchování opuštěných a zanedbaných dítek, o něž postaráno jest u nás jedinou zemskou ochranovnou v Brně, která zřízena jest pro 180 hochů národnosti české a německé a soukromým ústavem P. Stavěla pro dívky ve Vítkovicích. V jediném pruském Šlezsku je 42 ochranoven; v ochranovnách Pruska vychovává se ročně na 8.000 dítek a dosud se jich vychovalo na 55.000. Není snad u nás na Moravě opuštěných a mravně zanedbaných dítek? Schází nám statistika o dětech opuštěných — zanedbaných, v níž nalezl by se vůdce spolehlivý, kterýž by vedl dobročinnost v její skutcích, administraci v opatřeních a často i zákonodárné sbory v rozhodnutích jejich. Jsou naše děti opuštěné tak hodné, že ochranoven nepotřebují, anebo jsme tak zaslepeni, že potřeby té nevidíme? Či jest k naší chloubě, že Morava více vychovatelem — ochranoven nemá? Jsmeť v sousedství zemí, kde jest mnoho ochranoven. Míním tu Švýcarsko a Německo.

Ty bouře, které se nad Evropou vznášejí, i slunce záře, která na ni svítí, jemné zavanutí jarního vánku i mocný dech vichru, kterým nese se duch času na svých křídlech strašlivých, to vše vznáší se nad hlavami našimi stejně, jako nad hlavami našich sousedů. Ve všech domech sousedních jaké to péče o spravování střechy, jaké nářky, že to jen prší zanedbanými dítkami — ale u nás — ani kapka nepadne.

Snad jsou ty děti české zcela jiné přirozenosti lidské než děti Němců, Angličanů, Francouzů, že, když byly týrány, neplakaly a nevzdorovaly, když mravně byly postrkovány, neztrpčely ve svém nitru, a když byly vychovány od zpustlých matek a zločinných otců, aneb vyrůstaly v toulce a žebrotě, staly se z nich vzory dokonalosti?!

Bída ve všech svých variacích, záplava kořalky a opilství, mravní kleslost četných tříd, prostitute, všechny tyto jedovaté rostliny bují u nás právě tak jako za hranicemi; národohospodářské poměry a zákony, které vládnou v organismu společenském, jsou u nás tytéž jako v zemích sousedních, nejsou-li poměry ještě nepříznivější, a také následky toho stavu věci na osud dětí musí býti tytéž.

Zdaž nemáme u nás mocně vyvinutý průmysl, není-li u nás bída tříd pracujících rovněž křiklava, a nepracuje-li na tisíce žen a dětí v továrnách?!

Kamkoli u nás popatříme do měst a vesnic, do dílen a továren, všude do očí nám bije jako černá skvrna — chudoba naše na zřízeních humanitních.

Kdo nedostatkem tím trpí a hyne v první řadě?!? — Jsou to děti chudiny. A jak je možno, aby při této bídě a opuštěnosti chudých dětí také mravní stav v mládeži neklesal, aby nebylo u nás zanedbaných dětí? Veliká část chudiny, která zajisté žádnou almužnou a podporou, nýbrž jen vlastní prací může býti povzbuzena, žije jedině proto, by každodenním životním potřebám zadost učinila. — Nedostáváť se jí důkladného vychování, řádného vyučování, náležité péče o tělesný její blahobyť a vývoj duševní, tudíž žije bez jakéhokoli povzbuzování duševního. Dítka takových nešťastníků vyrůstají bez zásad mravních a náboženských, jsou loutkou všelikých vášní a smyslností a nemajíce smyslu pro tichý, spořádaný život rodinný, aniž pravé rozvahy a potřebných znalostí o událostech sociál-

ních, snadno strhnouti se dají ku bouřím sociálním, jež záhubou hrozí společnosti, státu.

A proto nesáhneme-li k tomu kořenu a původu zla, k zanedbanému dětství, v krátké době ocitne se společnost lidská ve zmatcích a nepostačí stavěti paláce-trestnice, káznice, aby jimi chráněna byla aspoň na čas vyvrhelů společnosti lidské, nepostačí stavěti paláce, jež by pojaly rostoucí populaci mravně i hmotně zničeného proletariátu.

Ó, chudičká je ta naše filantropická zahrádka, onať nesnese porovnání se skvělými sady filantropie cizí, kde zrak nám přechází bohatostí a rozmanitostí bujně se rozvíjejících květů.

Dostí rychle se u nás rozšířilo dobročinné zřízení opatroven, které založeny na různých stranách Moravy. Uznává se všeobecně, jak potřebny jsou pro ochranu dítek dělnických — a zároveň. jak důležitý jsou v ohledu národním.

U nás však opomenuta byla péče o pracující mládež, o dospívající dívku, o děti hmotně neb mravně opuštěné, jsou to sirotci a nalezení, pak děti mravně zanedbané a zpustlé, provinilé. U nás na Moravě jest o sirotky a nalezence velmi nedostatečně postaráno, z čehož vyplývá zase, že musí být u nás veliký počet dětí mravně zanedbaných a zpustlých — a přece hýčkáme se rádi domněnkou, jako bychom téměř žádných zpustlých dětí na Moravě neměli — vždyť potřeba ochranoven nebyla dosud u nás seznána.

Společnost naše *nedostatečnou péčí svou* o osiřelé a opuštěné stala se velikou jejich dlužnicí — ať nikdo se však nedomnívá, že dluh ten bude jí sleven. Přijde okamžik, kdy ti, kteří si stýskati nemohli a jich nářku nikdo neslyšel, když vydání byli bídě hmotné i ústrkům mravním — dostaví se, aby vymáhali zadržovaný dluh péče, přijdou s hrozbou a kletbou na rtech — a ten krejcar, který byl uspořen na vydání zemském a obecném při vykonávání zanedbaných, osiřelých dětí — ten bude s mnohonásobným úrokem zaplacen na trestnice, káznice.

A jak chránit chudou, opuštěnou mládež? Snad zakládáním nových škol, prodloužením návštěvy školní neb zřizováním škol pokračovacích? Škola zmůže mnoho — ale nezmuže vše! — V Bavorsku, ve Spojených Státech v sev. Americe a některých kantonech švýcarských ukázalo se dle spolehlivých zpráv o osudech nedospělého světa, že ani vyučování školní sebe lépe řízené, bezplatné a obligátní nepodávalo ochranu dostatečnou proti vzrůstající zpustlosti a kriminalitě mládeže. Jedině *platnou pomocí* bylo vyrvati dítě z toho okolí, ve kterém mravně hynulo, a tak v Anglii a v Americe teprve zakládáním četných ústavů pro zanedbanou mládež, tak zvaných »Industrial Schools«, podařilo se zmenšiti nápadným způsobem počet mladistvých zločinců.

Škola má dítěti zachrániti jeho řeč — avšak nám nestačí chrániti jen řeči, my musíme humanitními podniky především zachrániti existenci dělníka, neboť jen tenkrát, když jeho existence hmotná a jeho mravní síla, a tudíž také jeho důstojnost lidská bude zachráněna, jen tenkrát bude také zachráněna jeho národnost.

Můžeme-li ostatně žádati na těch, kdož zápasí o život a hynou nedostatkem, aby oni se stali činnými členy národa, aby národnímu svému vědomí oběti přinášeli? — Chceme-li, aby oni pro národ pracovali, musíme jim nejprve pomoci a nesmíme ničeho opomenouti z toho, co humanita podniká, aby zachránila a povznesla upřící chudinu.

Vše to, čemu humanita lidstvo naučila, všechny pokroky její zřízení jsou pro zachránění národnosti naší stejně potřebny a důležitý, ba mnohdy ještě potřebnější a důležitější než školy.

Planá jest tedy výmluva, že nemůžeme platiti na podniky humanitní, poněvadž máme mnoho potřeb národních.

Co jest podnikem v pravém slova smyslu národnějším, než pomoc podaná trpícím třídám národa?

(Dokončení příště.)

Ornament lidový v ženských ručních pracích.

A. S.

Učitelkám, kteréž vyučují ženským ručním pracím, nastal úkol pěstovati ve škole ornament národní. — Pěstování a upotřebení ornamentu lidového působí mnohým učitelkám dosti nesnází, neboť jak samy doznávají, neměly příležitosti nazírat na vzácné, překrásné vzory národní a tudíž pěstují ornament lidový jednostranně. Málo jest těch učitelek, které rozpoznávají vzor původní od moderního, složeného ze všech možných prvků, vynalezených v modních listech, kteréž v sobě ani lístečku národního nemají.

Jelikož národní motivy rozpoznati nejlépe na vyšívání, připomínám o důležitosti jeho několik řádků v tom smyslu, jak kdysi znalkyně Vlasta Havelková prohlásila. — Čemu říká se všeobecně národní vyšívání? Na mnohých místech nazývají národním vyšíváním a národními vzory vše to, na čem viděti barvu červenou a modrou. K rázovitosti vzorů vůbec se ani nepřihlíží.

Zajisté všem nám dobře známo, že lidová ornamentika, jak ji nyní známe, vypěstovala se, podobně jako píseň národní, v lidu prostém. Pramatičky naše braly si motivy pro vyšívání z nejbližšího okolí svého z lučin a hájů. Samy si vzorky reslily dle lístků a květů, které se jim líbily a tak putovala příkladně podoba zvonku z límečků na šátek, zástěrku tisíc a tisíckrát, až během mnoha staletí umělecký duch našich babiček z podoby jednoduchého zvonku lučního krásný a bezvadný ornament vytvořil. Tak povstal ornament zvonečkový a podobným způsobem na základě jablíčka ornament jablíčkový, na základě srdéčka srdéčkový. — Dále vzory jetelinkový, rozmarinkový a hřebíčkový. Vzory ty vyšívány na základě čáry vlnité s lístky, stopkami a točinkami.

Rovněž ozdobování měřické jest u lidu našeho oblíbeno a užívalo se ho také za pomůcku k ozdobování a vyplňování vnitřních ploch základních. Osmicípá hvězda a meandr je také v našem vyšívání ornamentem velmi oblíbeným. Na nejstarších plachtách valašských a slovenských vyšita bývá velmi umělecky podoba domácího kohouta. Z ornamentu toho vyvinula se tak zvaná osmicípá hvězda. Z meandru vytvořil se »sekáč«, tím způsobem ornament sekáčový. Dále ornament slovanský, sekaná cesta zvaný, ornament lomený. Složitějších meandrů ve vyšívání našem není a tedy důkazem, že naše vzory od Řekův nepocházejí.

Že slovauské vyšívání národní, jemuž již nikdo velkou cenu kulturní neupře, ode dávna jiným národům k užitku sloužilo, stává se čím dále tím zřejmějším. Sama vládyně světa — vrtkavá moda — brala a čerpá doposud z bohatého zdroje slovanské ornamentiky pravé poklady. Modní noviny světové ukazují celou řadu vzorů, vesměs slovanských. Cizí znalci vykazují našim ornamentům lidovým čestné místo vedle klassických; a ony zajisté toho čestného místa zasluhují tím více, jelikož je vytvořily prosté ženy z lidu.

Naše vzory ve vyšívání národním nejsou toliko původní, nýbrž i prastaré a dají se vystopovati až do dob předhi torických, neboť ornamenty

naše okrašlují šperky, zbraně a popelnice, nalezené v krajinách, kde Slované druhdy žili.

Kulturní a umělecká cena národního vyšívání jest již světu objasněna a na jisto postavena. -- Ve vyšívání můžeme pozorovati poetickou a něžnou povahu lidu našeho. Ve vyšívaných vzorcích našich jeví se veliká skromnost lidu našeho. Vyšíváčky zůstávaly v mezích přirozené způsobilosti svých schopností a nepřepínaly svých sil. -- Důkazem toho, že podob lidských a zvířecích ve vyšívání starším nenecháváme. Vědělyť ženy moravské dobře, že v kresbě podob takových dokonalosti by nedosáhly. Také se vyhýbaly perspektivnímu napodobování plastiky, květin a lístků.

Konservativní povaha lidu našeho nedovolovala ani, by vzory dle libovůle jedné osoby měněny byly, aneb vyšívání umístěno bylo na kraj jinakým způsobem, než jak ode dávna bylo zvykem všeobecným. Vzory, určené dejme tomu pro rukávce, nesměla dívka dle libovůle měniti. Tím způsobem udržoval si lid sám své původní vzory. Teprve když i moderní vliv do našich dědin se vedral, berou všechny národní zvyky, obyčeje a mravy za své, rovněž i přemnohé vzory krásné, svoji zkázu.

Kulturní a umělecká cena národního vyšívání jsou již světu objasněny; cizí znalci vykazují našim ornamentům lidovým čestné místo vedle klassických, ač je vytvořily prosté ženy z lidu, kdežto ornament klassický cvičenými umělci vypěstován a zdokonalen byl.

Pročež i my, učitelky, musíme hleděti na lidové vyšívání, jako na předmět celý, a dobře si býti vědomy účelu lidového vyšívání, totiž, aby zase ornament náš, ať již rostlinný nebo geometrický, v našem lidu se obnovil a zase zdomácněl.

Jelikož národní vzory nejsou pouze jen ve vyšívání (nacházíme je také na nábytku, nádobí, výkresích atd.), jest záhodno, bychom braly vzory i z těchto předmětů a přenášely je tak na předměty právě pracované; jak jsme je našly.

Vzory národní, rostlinné i geometrické napodobiti lze pletením, háčkovaním, křížkovým i plochým vyšíváním a síťováním.

Dobře by bylo tedy pokračovati v pěstování národního ornamentu následovně:

1. Ve třetím školním roce buďtež již háčkovány na vzorníku různé prvky národních motivů (jablíčko, srdéčko, zvoneček, jetelinka, točinka, rozmarinka; ze tvarů měřických hvězdy, sekáče).
2. Ve čtvrtém školním roce buďtež vyšívány na známkovací tabulce jednoduché vzory národní jednobarevně stehem křížkovým.
3. V pátém školním roce budiž pokračováno; na šicí tabulce kromě základních stehů národních (perličkového, rozmarinkového, pletencového, kosticového) buďtež také cvičeny stehové kvítky (Holbeinova technika) a jednoduché mřížkování (ajoury).
4. V šestém školním roce na pruhu vyšívacím hotoviti vzory národní stehem křížkovým, způsobem složitějším. Na šicí tabulce kromě stehů šicích všechny stehy okrasné, národní, jichž ku vyšívání plochému potřebí.
5. V sedmém a osmém školním roce na plátěném pruhu vyšívati barevně vzory národní, cvičiti mřížkování (ajoury), vyšívati ornamentovaná písmena, hotoviti jednotlivé části kroje, po případě kraj celý.

Pomůcky, jichž by měly učitelky v tomto národním směru užívati, buďtež:

- a) Háčkový vzorník s národními vzory;
- b) vzorník pletený s národními vzory;
- c) vyšívání skutečné ze šátek, zástěr, kordulek, rukávců a podobných, což k nahlédnutí jest v museích;

- d) vzory tištěné (vydaly Sojková, Valtrová a Tichá; Madlenka Vanklová, ornamentovaná písmena). Předlohy tyto obsahují vzory pěkné a mnohé snadno dají se provést ve škole;
- e) vzorníček se vzory »stehovými kvítky« (Holbeinovou technikou) provedený;
- f) v každé škole zavedeny buďtež formičky ku přetiskování vzorů národních;
- g) vzory národní zhotoveny buďtež v barvách, jež by ku nazírání mohly na stěnu býti vyvěšeny.

Holbeinova technika, již zařaduji do 5. školního roku, pochází od ředitelky vyššího ústavu pro vyšívání ve Vídni, paní Emilie Bachové, jež naše stehové kvítky tak pojmenovala dle malíře Holbeina. Tato technika jest však vynálezem Slovanův, neboť tento způsob vyšívání jest doposud u všech slovanských kmenův. Dnes název »Holbeinova technika« přičiněním německých časopisů zdomácněl nejenom v obecnstvu německém, ale i jindy, zvláště ve vzdělaných vrstvách národa českého. — Poněvadž práce tato jest slovanského původu, bylo by záhodno, bychom se vrátily opět k původnímu pojmenování a jmenovaly vyšívání toto »stehové kvítky«.

Každá učitelka ručních prací musí věděti, kam který vzor národní vřaditi, kterému kmenu slovanskému náleží. Musí tedy věděti, že hanácké vzory vynikají bohatstvím a plností, takže bílá půda pod nimi skoro mizí. Kresby těchto výšivek známy jsou svými naturalisticky provedenými tvary ozdobnými. — Jsou to: srdéčko, jablíčko, zvonečky a růžice. Vyplňovány bývají různými stehy a mřížkami, jimž lid prostě hrachůvky říká. — Ze stehů oblíben jest steh pérový (plochý) a steh smykovací. Výšivky provedeny jsou obyčejně jednobarevně, zřídka dvoubarevně.

Vyšívání slovácké. Rozdíl kresby a techniky výšivek slováckých od hanáckých je velmi podstatný. Vyšívání slovácké tím se vyznačuje, že podává po většině tvary geometrické, ve stehu křížkovém, pletencovém a podvojně plochem.

Vyšívání valašské. Valašské formy ornamentální připomínají hanácké; jsou však namnoze starožitnější, někdy hranaté. Starší práce zhotoveny jsou hedvábím, novější hedvábím a nití nebo pouze přízí.

Vyšívání horácké jeví se obyčejně v bílém provedení. Výšivek barevných vyskytuje se tu velmi málo a celkem řadí se toto vyšívání co do tvaru i provedení vyšívání slováckému.

Vyšívání české jest našemu velmi podobno, není však tak rázovité.

Zařadila jsem kraj pro 7. a 8. škol. rok hotoviti též části nebo po případě celý kraj a to kraj takový, kterýž právě v onom kraji se nosí, nebo někdy nosil.

Obnova kroje patří též ku národ. vyšívání, jest částí kultury slovanské, proto zavádějme původní, malebný a vkusný kraj lidový; pořizujmež jej již ve škole, ale opatrně! Šetřmež při zavádění kroje původní rázovitosti.

Chceme-li se při tom dle zákonů esthetiky řídit, třeba nám toho dbáti, by barvy i material zhotovování originálu odpovídal. Dobře víme, že lid náš přirozeným svým krasocitem všecka pravidla esthetiky přesně zachovával. Tato okolnost svědčí opět, že Slované v jednoduchosti a vkusu již od pradávna vynikali.

Vyšívání a kraj mají se tedy hotoviti vkusně; třeba by bylo deset barev na jedné půdě, nevadí, ale musejí býti ladně sestaveny, tak aby oko neuráželo a vyšívání neznetvořovaly. Tak mnohdy mnohý vzor národní vyvolává posměšný úsudek o vyšívání celém a proč? Poněvadž barvy bývají nejnepě křiklavě sestaveny. Dobře bylo by mnohým učitel-

kám projíti harmonii barev, nazíráti na krásné staré výšivky a z nich cvičiti se ve skladu barev. Rovněž každá učitelka měla by vědět, který motiv ve vzoru, kterýž vyšívá, má vyniknouti.

Nejen že máme pěstovati národní ornament ve škole, nýbrž i my učitelky máme vyšívání lidového všemožným způsobem užívatí a takto předcházeti dobrým příkladem.

Tak místo karnýrů, pentliček a různých jiných třepek titěrných zdobme šat i prádlo vyšíváním. Věřte, že uvidí-li lid, že my si vážíme pokladů jeho, zajisté pak i on přilne ku vyšívání více, vzbudíme zájem u lidu a pak ta práce ve škole bude vám mnohem snažší. Věřte, milé kolegyně, že na snaživé a inteligentní učitelce všechno záleží.

Ale i páni nechť se zdobí vyšíváním. Vyšívané vázanky vesty a náprsenky jsou pěknou ozdobou národní.

Ku konci dodávám ještě všeobecně o ženských pracích ručních několik rádků.

Není tomu dlouho, co ženské práce ruční byly popelkou zašlápnutou v prach, živořící z milosti těch kterých rozumných matek, které uznaly, že by dívka přece jen měla trochu šiti a plésti, by s počítáním, čtením a psaním, těmito třemi za nutné uznanými vědomostmi, doplnila vzdělání své. Kdo sledoval rozvoj ženských ručních prací na školách od začátku, kdo klidně, soudně a nestranně sledoval zápas všech stran, i těch, kteří nauku zašlápnutou nejraději by byli ze škol vyhostili, dozná, že to nebyl pouze zápas za jehlice plétací, ale zápas za skrytou ideu ženského vychování a ženské otázky ve školství celém. Za zápasnicemi pro zvelebení ženských prací ručních na školách, vešla bezprostředně do školy žena vyučující.

Ve staré době živoření na školách byl to směs všeho, nejvíce nemsmyšlných třepek, duchamorných prací, vůbec doba záplavy perličkové, se kterou přihnal se i v život společenský nevkus. Potřebnému se nevyučovalo a čemu se vyučovalo, zavinilo samo sebou úpadek. Později teprv vešla do škol užitečnost a tu pracováno v zimničném chvatu, téměř o překot, až snaha po nápravě uvedla školní nauku na stupeň výroby.

Nešlo sice o to, jak se pracuje, ale jaké množství prací se vyrobilo. Během času nastal opět obrat ku směru ušlechtilějšímu a výroba začala ustupovati nauce. Zavládl směr učebný a s ním soustavnost.

Veškerý prospěch ve vyučování ženským ručním pracem jest v rukou osvícených učitelek.

Nynější vyučování ženským ručním pracem žádá velké soudnosti, tvořivého ducha, bystrosti v rozhledu, vůbec mnoho vědomostí a vlastností. A proto každá učitelka má býti proniknuta důležitostí nauky a láskou k ní a kéž by všechny i v nauce industrielní povinností tohoto odvětví školního vesměs dobře porozuměly a přilnuly k vyučování jako k části života ryze ženského. Ano, ženská mládež naprosto bez vedení ku práci a cvičení v zručnosti rukou, kterážto cvičenost jest základem budoucí hospodarnosti ženiny, býti nemůže! Protož milé kolegyně, milujte to ženské umění a uchte je i svěřenou mládež milovati.

Budme pamětlivy toho, že jako básně a zpěvy národní od úst k ústům donášejí se, tak práce z ruky do ruky běře se.

Jako v písniích, podobně i v pracích ženských skryty jsou kouzla a poesie života rodinného a národního; i v nich skryta jest sláva a čest ženina jména a pilnosti ruky, o čemž svědčí a poučují nás musea světová i výstavy a vůbec úcta, jíž má lidstvo pro staré práce jehlou neb jehlicí provedené. Jsoutě ženské ruční práce znakem ženskosti a láska k nim ženě tak vrozena i přirozena, že by se nám věru nelíbila žena ta, která

by jimi pohrdala a jich nemilovala. Jsou ony těšitelkami žen ve mnohých
trudných chvílích a nahradí jim mnohou škrobenou a neupřímnou spo-
lečnost.

Pamatujmež, že »z pilné ruky jen naděje zkvítá« a že »ženy v žen-
skosti tak národ oslavují, jako mužové v mužnosti!«

Český katolický sjezd v Kroměříži

usnesl se

na této resoluci o škole obecné:

(Navrhl p. naduč. *J. Apetaur.*)

1. Škola obecná buď v první řadě ústavem vychovávacím.

Cílem vychovatelské práce školní buď křesťanský názor světový.

Poněvadž vychování mravné jen na základech náboženských budo-
vati lze, budiž — kde potřebno a možno — mládež dle náboženského vy-
znání oddělována, naskrze však v duchu náboženském a to učiteli svého
vyznání vyučována. V tomto smyslu, k § 1. základního zákona školního
ze dne 14. května 1869 zcela důsledném, buď § 2. téhož zákona opraven.

2. Přihlížejíce k vyučovatelské stránce obecné školy, opravdově a roz-
hodně odmítáme výtky neprávem nám činěné, že bychom snížiti chtěli
rozsah učiva a omezovati vzdělání lidu. Přejeme si, aby škola obecná po-
skytla mládeži takovou míru vědomostí, jež by byla dobrým základem
vzdělání dalšího, buď školního, buď soukromého.

Na vše vyučování pak pohlížíme jako na prostředek k vypěstění
mravné povahy a žádáme, aby bylo v úplném souhlase s učením nábo-
ženským, jak to již zaručeno jest § 62. škol. vyučovacího řádu, jenž zní:

»Nižádnému předmětu nesmí se vyučovati tak, aby se nevztahoval
k jinému, nýbrž veškeré předměty mají se pokládati za jeden celek a mají
se tedy při vyučování vzájemně k sobě vztahovati.«

Mezi učebnými předměty ve škole obecné jest pak dle § 3. zákona
ze dne 14. května 1869 na předním místě jmenováno náboženství.

Přesvědčení, že tak zv. úlevy nejen věcné výsledky vyučování ne-li
maří, zajisté velmi poškozují, ale — což hlavního — ve mravní rozvoj
dětí zhoubně působí, žádáme, aby úlevy úplně zrušeny byly a osmiletá
povinnost školní nezkrácena se zachovala.

Mimo to žádáme pro všechny děti, jimž dalšího vzdělání se nedostane,
dvouletou povinnou školu pokračovací (opakovací) s kázní školní a s vy-
učováním dle pohlaví žactva odděleným.

3. Uznávajíce, že škola obecná tvoří spolu základ prospěchu a zdu-
snosti našich národních, že je první pěstitelkou práva zaručeného § 19.
zákl. zák. říšského ze dne 21. prosince 1867, práva »chovati a vzdělávati
národnost a řeč svou«, žádáme, aby všechno vyučování provanuto bylo
duchem národním. Charaktery vypěstované v půdě katolické mravouky
budou i charaktery vlastenecké.

4. Přihlížejíce k velikému významu práce učitelstva škol obecných,
práce to plné obtíže a zodpovědnosti, rádi přejeme učitelstvu takového
právního i hmotného postavení, aby bez obav a cele povolání svému vě-
novati se mohlo.

Vítáme kroky ku zlepšení, jež po obou těchto směrech nedávno se
staly a doufáme, že i ještě ve zbývajících žádoucích jednotlivostech přáním
oprávněným učitelů bude vyhověno.

Nespravedlivým shledáváme, že jisté části učitelstva při vyměřování pětiletých přídaveků počítá se služební doba ve platnosti poloviční. Vyzýváme vedení své strany postarati se, aby učitelstvo mělo své zástupce ve sborech zákonodárných.

5. Sledující utěšený rozvoj školství středního i odborného přejeme si, aby i nejšířším vrstvám venkovského lidu dostalo se příležitosti více se vzdělávati a to rozšiřováním škol obecných a zřizováním škol měšťanských, což souhlasí i s požadavkem dříve vysloveným o běžích opakovacích. K tomu je potřebno, aby platné předpisy o rozšiřování škol zmírněny a dnešním poměrům přizpůsobeny byly, ovšem v první řadě max. počet dětí na jednu třídu číslicí značně nižší byl stanoven.

O školách středních.

Vldp. c. k. professor *František Schindler* navrhuje :

Český katol. sjezd arcidiecese Olomucké v Kroměříži se usnází:

Poněvadž náboženství jest základem rodiny, státu i vědy, a tudíž také i vychování, vlastenectví a vzdělání, bylo by potřebno, aby i střední školy byly vesměs náboženské. Poněvadž však ideálu tohoto pro ten čas a asi ani v času dohledném nelze dosáti, žádají shromáždění:

1. aby náboženství zavedeno bylo na všech školách středních, tedy i odborných jakýchkoli;

2. vyslovují co nejvřelejší přání, aby bylo náboženství nejen předmětem vyučovacím, nýbrž mnohem více, prostředkem vychovavacím; aby tudíž i z ostatních světských předmětů odstraněno bylo všechno, co by autoritu náboženství, církve a osob církevních zlehčovalo a podkopávalo;

3. litují toho, že z knih vyučovacích a čítanek se odstraňuje všechno, co jest náboženské a katolické a žádají co nejdůtklivěji, aby raději bylo vymýtěno všechno, co jest nekřesťanské a tudíž nevědecké;

4. staniž se náboženství opět předmětem zkoušky maturitní;

5. shromáždění s povděkem si připomínají, že na středních školách opět byly zavedeny velikonoční exercitie. Vyslovujíce nad tím upřímné potěšení, očekávají, že blahodárné toto zařízení bude podrženo a přetrvá vítězně všechny nezřízené a neoprávněné útoky nepřátel;

6. učitelé náboženství navádějtež žáky slovem i příkladem k pravému vlastenectví a poučujtež je hlavně ve smyslu apologetickém o běžných časových heslech a otázkách;

7. při latinských a řeckých autorech klassických budiž přihlíženo k tomu, aby ze školních vydání odstraněna byla všeliká místa závadná;

8. Vůči očividné agitaci živelů podvratných a snaze mládež studující tajnými spolky svést, zkaziti a zneužívatí jí k cílům protináboženským, stranicko-politickým, žádají shromáždění co nejdůtklivěji, aby žákům bylo dovoleno státi se členy spolků čistě náboženských, v první řadě kongregací Marianských, a aby jim bylo dovoleno takové kongregace mezi sebou tvořiti;

9. k zamezení šířící se nemravnosti mezi mládeží studující buďtež dle možnosti zařizovány konvikty katolické. Myšlénku, zříditi takový konvikt na Moravě, pozdravuje shromáždění s velikým nadšením a již nyní budoucí podnik ten katolickému lidu doporučuje co nejvřeleji k podpoře mravné i hmotné.

O universitách.

Pan kandidát prof. *Antonín Drápalík* navrhuje :

Český katolický sjezd arcidiecese Olomucké v Kroměříži usnází se:

1. Žádáme, aby studentstvo české všech vysokých škol užívajíc své akademické svobody vyhýbalo se za nynější tak vážné doby všem proudům,

jež na vášni nebo na neuvědomělosti byvše založeny, nejen všelikého vědeckého základu postrádají, nýbrž zhusta i tendenční lži šíří a šlechtným a vznešeným snahám studentstva jen k necti jsou.

2. V příčině »akademické oslavy M. Jana Husi«, která v poslední době každoročně se koná, žádáme katolické studentstvo všech vysokých škol, aby nepodporovalo ani hmotně ani mravně tohoto protikatolického hnutí svých kollegů jinověrců, sdružených ve »spolku evangelických akademiků Jeronýmu«, nýbrž aby dříve Husovy spisy četli, dobu husitskou nestranně, na základě všech pramenů studovali a dle výsledků tohoto vědeckého, všeliké předpojatosti a vášně prostého bádání k husitskému hnutí se chovali.

3. Žádáme ony katolické posluchače vysokých škol, již nepozbyli dosud víry svato-Václavské, aby sdružili se ve spolek katolických akademiků, v němž by navzájem se poznávali, ušlechtilé pobavili a porokovali o rozličných otázkách se stanoviska katolického, pracující tak nejen k utužení u víře sebe sama, nýbrž i k záchraně těch nešťastných kollegů, jež o sv. víru oloupeni byli. Spolky, pokud takové již existují, žádáme, aby jevily alespoň snahu po činnosti, ku které jim stanovy právo dávají, a kterou od nich katolická veřejnost žádati může.

4. Ježto studium filosofie jest posluchačům všech fakult pro život nejen velice užitečno, ale i potřebno, žádáme, aby všichni dle možnosti filosofií se obírali, věnujíce, jak vzdělavcům sluší, povinný zřetel filosofií křesťanské.

5. Aby pak v této soukromé snaze podporování a v hlubší studium filosofie křesťanské uváděni byli, žádáme, aby při filosofické fakultě zřízena byla stálá stolice pro křesťanskou filosofii.

6. Uznávající nutnost i oprávněnost druhých vysokých škol českých, připojujeme se svorně k ostatním hlasům, jež domáhají se české university pro Moravu, i žádáme, aby zřízena byla na Moravě universita česká, jež po právu a spravedlnosti nám přísluší, na níž by při všech disciplinách náležitý zřetel byl brán k naukám a zásadám křesťanským.

Saturn, vládnoucí planeta r. 1902.

Nyní, kdy kalendáře do celého světa se rozesílají, máně upoutá mysl každého milovníka zářných světů stať astronomická. I mám za to, že je na místě, bychom i my věnovali několik okamžiků této stati a to zvláště naší příští panující planetě, Saturnovi, čili Hladoletu.

V naší sluneční soustavě je Saturn nejzajímavější a po Jupiteru největší planeta, čili oběžnice.

Od Slunce je vzdálen 1417 mil. *km* své střední vzdálenosti. Od nás je na své dráze nejvzdálenější 1655 mil. *km* a nejbliže 1187 mil. *km*.

Kolem Slunce vykoná dráhu svou as za 29 našich let. Kolem své osy otočí se as za 10 hodin. Trvá tam tudíž den jeho 10 hodin, za to však rok Saturnův čítá našich 29 let.

Sklon dráhy i osy Saturnovy k ekliptice jest téměř shodný se sklonem dráhy i osy zemské. Proto také domnívají se hvězdáři, že na Saturnu jest podobné střídání ročních počasí jako na zemi. Jenom že rozdíl mezi létem a zimou je příkřejší a každé roční počasí: jaro, léto, podzim a zima trvá na Saturnu $7\frac{1}{2}$ zemských let!

Nejpodivuhodnější úkaz v celé soustavě sluneční tvoří koncentrické, široké, v rovině Saturnova rovníku volně se vznášející prstence. Soustava

prstenců těch byla ihned po vynalezení dalekohledu pozorována. Avšak nedokonalá skla tehdejší doby nedovolovala rozeznati pravou podstatu úkazu pozorovaného, jenž po dlouhou dobu předmětem byl různých náhledů a zdrojem velkých zmatků. Galilei popsál r. 1610. Saturna jako velikou kouli s dvěma menšími po stranách. Po dvouletém pozorování shledal ku svému nemalému překvapení, že zmizely oba malé přívěsky. Zjev ten přičítal nedokonalosti svého dalekohledu. Vypravuje se, že Galilei rozezlen nad svým domnělým klamem, nikdy již na Saturna nepohledl. Pozdější pozorovatelé, opatření dokonalejšími dalekohledy, poznali, že podivuhodný tvar ten není žádným klamem, nýbrž že skutečně existuje a že se časem mění. Vůbec změny na Saturnu byly záhadou a předmětem pilného pozorování hvězdářů.

Kruhy Saturnovy objasňují hvězdáři následovně: Kolem koule Saturnovy jest nejprve prázdný prostor 15.000 *km* široký; na to následuje kroužek tmavý 16.000 *km* široký; k němu bezprostředně pojí se kruh zlatožlutý, jasně zářící, 28.000 *km* široký. Pak následuje mezera 3000 *km* široká a konečně kruh nejzazší bledožlutý 16.000 *km* široký. Rozeznávají se tudíž na Saturnu 3 prstény rozměrů ohromných. Poněvadž pak na celém útvaru prstenců těch pozorovány jsou změny, domnívají se astronomové, že prstény ty nejsou hmoty souvislé, nýbrž že skládají se z nesčíslných malých těles nebeských — měsíců to, jež ve drahách určitých kolem Saturna se pohybují.

Kromě prstenců má Saturn ještě 9 družic, čili měsíců.*) Všechny kolotají kol Saturna v drahách málo eliptických; většina jich v rovině kruhu, málo jsouce nakloněny k ekliptice.

Od vynalezení dalekohledu uplynulo téměř půl století, než byly objeveny měsíce ty; kdežto měsíce Jupiterovy byly záhy pozorovány.

Pohled na Saturna z jeho měsíců musí býti úchvatný. Slunce viděti tam jen jako malou hvězdu. Devadesátkrát menší, nežli je vidíme my ze země.

Saturn až do konce předešlého století pokládán byl za nejzazšího člena soustavy sluneční. A dnes víme, že za Saturnem krouží ještě Uranus, čili Nebešťanka a Neptun, čili Vodan kolem své královny — Slunce.

Pohlédneme-li večer na jižní oblohu, spatříme v souhvězdí Střelce jasně zářící hvězdu Jupitera, čili Královoce a nedaleko něho v levo slaběji zářícího Saturna, čili Hladoleta, příští to vládkyni r. 1902. *Vlasta.*

Z p r á v y.

Jen dále svobodomyšlně! »Národ a škola« píše v čísle 22. tohoto ročníku: »Volnosti třeba učitelům i ve práci mimoškolní (str. 428., sloupec 2., řádek 38. a 39.) a v témž čísle v listárně redakční: »Súčastnil-li se pan jednatel skutečně katol. sjezdu v Kroměříži, měl by se vzdáti své funkce ve spolku«. — Ať žije volnost!

První česká měšťanská škola ve Slezsku bude zřízena v Polské Ostravě. Ministerstvo vyhovělo rekursu obce proti zemské školní radě.

Školy pro slabomyšlné. V školském programu české strany lidové máme: »Dle potřeby ve větších obcích buďte při školách obecných zvláštní třídy pro děti slabomyšlné (idiotní)«. Národní strana sociální vložila si v program týž požadavek: »Pro děti slabomyšlné buďtež zřízeny zvláštní školy a ustanoveni na nich učitelé, kteří prošli odborným kursem«. Potřeba tedy těch škol se cítí a cítí

*) Devátý měsíc objevil prof. Pickering teprve r. 1899. pomocí fotografie.

se jejich naprostý nedostatek. A přece nám nesmí unikati žádná složka národní, my právě každé siličky potřebujeme k prohloubení povšechného intelektu, třeba že nám právě z dětí slabomyslných nevzroste duch spásný, ale jak řečeno, každé menší síly je škoda. Nechati tisíce duší dále blbnout, znamená klesati celkově a zlu, jež slabomyslnost za sebou vleče, popřáváti zbujnění. Nemáme v Čechách ba ani v Rakousku celém ani jediné státem zřízené školy pro slabomyslné; humanní povinnost ponechává stát dobročinným spolkům, jež celkem asi 500 dětí slabomyslných ošetřují. Ostatní tisíce padají v náruč zla bez ochrany. V Dolních Rakousích v posledním zasedání sněmovním přijat návrh na zřízení zemského ústavu, v němž by se mohlo opatrovati aspoň 500 slabomyslných dětí. Věříme pedagogu Deinhartovi, tvrdí-li, že zřízením vychovávacích ústavů pro slabomyslné zmenšily by se výdaje na káznice a věznice; nejen tedy humanní, ale i praktické ohledy jsou příkazem pomýšletí na scházející nám druh školství. Za to však — jak Dr. B. Beller v Zeitu uvádí, v říší německé jsou již dále než v počátcích. Stává tam 74 institutů, které ošetřují a vychovávají více než 10.000 chovanců. Některé ústavy věnovány jsou dětem vzdělání už neschopným, jiné chovancům, z nichž mohou být ještě platní členové lidské společnosti nebo že aspoň nebudou na obtíž jí, mohou se slušně prací svou vyživiti. Ale ani v Německu nemohou ústavy ty pojeti všechny děti; odhaduje Weygandt počet jejich na 45.000. Na obecných školách zvláště nižší třídy jsou zdržovány v pokroku dětmi slabomyslnými. V Berlíně podávalo se dětem slabomyslným učivo mimo hodiny vyučovací, ale prakse se neosvědčila a zřízeny byly zvláštní třídy při škole s učivem omezeným. Vzrůstající počet slabomyslného žactva vynutil si konečně zvlášť oddělené samostatné školy t. zv. výpomocné, jež opatřeny jsou lázněmi, kuchyněmi, dílnami a podobným zařízením moderním a jimž ovšem neschází ani lékař. — Vyučuje a vychovává se na pomocných školách přes 7000 chovanců. Výsledky jsou nepopíratelné: učitelé na školách obecných, majíce toliko dětí normální, vyučují daleko s větším prospěchem a děti na školách pomocných nabývají vzdělání možného dle zvláštních svých potřeb a schopností. V celém zřízení je přirozeně mnoho ještě neustálenosti, ale ta je přechodná a přejde jistě v zákonnou pravidelnost. Aby se vyhnulo experimentování, nutno již kandidátům učitelství zabývati se duševními abnormitami žáků. Ve Frankfurtě n. M. ku př. přijímají se do školy pomocné jen tehda, když po dvouletém opakování třídy nemohly vyhověti minimálním požadavkům. Není pochyby, že se může na pomocných školách dařiti vyučování. Těžší je problém výchovný. Vždyť i u normálních dětí je výchova často pochybena domovem, rodiči a dosud chovají rodiče příliš malé porozumění pro vzájemnou dohodu, dohovoření se se školou, pro společné konference učitelů a rodičů a p. nutnosti. Náruživosti rodičů ubíjejí tělesný i duševní vývoj dítěte. Dle Monarda bylo ve výpomocné škole v Hallu n. S. 40 proc. dětí z rodičů pijáků, zlodějů, prostitutek. »Čas« přinesl loni maličkou jen ukázkou duševní pustoty rodičů v jedné toliko třídě venkovského města. Což jinde!? Zakročení úřadů, jako v Němcích se stává, kde spustlým rodičům i děti vezmou, je zajisté na místě. Jiným příčinným zlem je chudoba, bída, hlad. Proto v pomocných školách je postaráno, aby dítě časem teplý oběd dostalo, (viz náš program školský) a aby v prázdné chvíli mělo příležitost připravit se k řemeslu, jemuž se později pod vedením mistrů, odborných učitelů učí. — Naše nehybné školství potřebovalo by už opravdu ve skutek uvésti některé reformní návrhy, jejichž oprávněnost je více než prokázána.

Z. v „Čase“.

Žádejme při obecných školách vyučování kuchařství. Na tom našem venkově mnoho ještě schází, co jest velenutné a při tom hravě se dá provésti. Mnohý manželský párek se bere z lásky, ale za týden je bitva za bitvou — mladá žena neumí nic kloudného uvařiti, upéci — tím méně ví, jak ovoce, kterého dost v zahradě a sadě v domácnosti zužitkovati. Bylo by tudíž veležádoucí, aby rolnictvo k tomu působilo, by lidoví poslanci na sněmu vymohli postačitelnou subvenci pro paní řídící učitelky, by aspoň dvakrát v týdně žákyním ve vyšších třídách před-

nášely o kuchařství, praktické a laciné recepty našich jídel a nápojů jim diktovaly do zvláštního denníku pro život — při tom seznamovaly je s rozmanitými návody, jak ovoce sušiti, zavařovati, připravovati z něho zdravé nápoje a j.; tím by mnoho dobrého učiněno bylo pro náš venkovský lid, který se spokojí dosud brauborem a souchotinářskou kávou a při tom zapomíná, že na př. zelenina má v sobě ty samé potraviny (živiny) jako maso, chléb atd. Ty naše venkovské zahrádky dosud zahálají a jsou jen ohradou pro husy; kdyby ve školách byly dány děvčatům dobré návrhy, jak zeleninu rozumně pěstovati a jak ji upotřebiti — věru, že by to za krátko u nás jinak vyhlíželo. Kde se hojně zelenina pěstuje, tam je lid zdravý, tam přijde mnoho peněz od překupníků. Maso je vlastně dnes základem oběda panského, ale kdyby se vědělo všude v kuchyních hotelů atd., co je vlastně řádně upravená zelenina jako příbor masa a kdyby si toho hosté vždy přáli, nebylo by třeba tolik masa, vždyť mnohému se až přejedlo. Zavařenin ovocných spatříš dnes málo kde a přece je to tak jednoduché a laciné. Rolníci, žádejte tudíž zavedení vyučování kuchařství (theorie i praxe); tím nebudou vaše hospodyně poníženy, ba naopak, přistrojí-li vám dceruška za krátko chutný, laciný oběd, když zastane svou matku při kuchyni, anebo když tato onemocní, když zužitkujete ovoce na rozmanitý způsob ve své domácnosti, pak mnohý z vás ušetří ročně slušných pár zlatých a vaše dcery budou všude hledány jako dobré české kuchařky.

Napsal Ant. Zámečník, farář, v »Selských Listech«.

Počet hospodářských učilišť v Rakousku. V Rakousku jsou nyní 2 vysoká hospodářská učiliště, 12 hospodářských středních škol, 5 lesnických středních škol, 2 střední školy pro vinařství a ovocnictví, 1 vyšší pivovarnická škola, 40 nižších hospodářských škol s celoročním vyučováním, 63 zimních hospodářských škol, 9 nižších lesnických škol, 13 hospodyňských a mlékařských škol, 21 nižších škol pro vinařství, ovocnictví chmelařství. Na školách těch působí 553 stálých učitelů a 781 výpomocných učitelů. V posledním roku bylo zapsáno 6176 žáků. *Moravan.*

Počátek opravy měšť. škol Ředitelstva našich měšťanských škol byla vyvolána c. k. okr. školními radami, aby na základě svých zkušeností a důkladného rozhovoru ve zvláštní za tím účelem svolané konferenci celého učitelského sboru podala nejdéle do konce září t. r. zevrubně odůvodněný náhled, po případě návrh učitelského sboru, zdali je žádoucí nějaké reformace měšť. škol vůbec, v čem tato reforma by záležitosti měla, a zvláště zdali by se doporučovalo provésti ji v tom smyslu, aby učebná obnova pro ně přizpůsobila učebným osnovám pro nižší školy střední.

Uznání práce učitelské. Při odhalení desky skladateli národní hymny české pravil universitní professor dr. Ot. Hostinský: »Fr. Škroup byl synem ctihodného učitele této obce, Dominika Škroupa. Není to ani ojedinělý, ba ani vzácný případ, že muž, jehož památku národ vděčně uctívá po plném století, vyšel z kruhů nebo rodin učitelských. Naopak, právě v našem probuzení a obrození mělo učitelstvo účast velikou z příčin přirozených. Jazyk náš živý a čistý zachoval se především v lidu našem, v něm zachovaly se i naše národní zvyky a obyčeje, názory a tradice. Proto vedle pokladů literárních přímo z lidu bylo čerpati osvěžujícího ducha českého. A jestliže proto mezi buditeli svými zaznamenáváme právě muže, kteří sami z lidu pocházejíce, s ním v povolání svém nejvíce se stýkali, jako učitelé duchovní, lékaři, úředníci, zajisté učitelstvo již tím bylo předurčeno k vlivu největšímu, že ve školách všeho druhu právě z lidu odchovávalo budoucí pokolení, budoucí pracovníky ve všech odvětvích práce národní, a tím snahy probuzené nejlépe upevňovalo a zabezpečovalo. A konali-li učitelé doby té svůj krásný úkol prostředkovati mezi lidem a vyššími zájmy kulturními vůbec, tož v oboru hudebním tím jen udržovali a obnovovali dobrou pověst, kterou české školy venkovské ode dávna již měly.«

Petice za volební právo učitelů zůstaly opět sněmem nevyřízeny. Střelba do mračen odkázána byla zvláštní komisi.

Časopis učitelů.

Časopisy a knihy redakci zasláné:

(Pokračování.)

„Život“. List pro výchovu v rodině, škole a společnosti. Vychází redakcí J. o s. P e l c l a, Praha II., Lípová ul. 8, dne 1. a 15. v měsíci. III. roč. Předplatné na čtvrt roku K 1.80, na půl roku K 3.60, na celý rok K 7.20. Redakce stojíc na stanovisku zcela moderního nazírání na věci výchovy, pečlivě se stará o výběr, jenž by se hodil nejen vychovatelům, nýbrž i sebe vzdělávajícím. Obsah šesti posledních čísel III. ročníku: Prof. F. Cada: Psychologie dítěte ve Francii. — Prof. dr. Drtina: O lásce k vlasti. — Fedor Gerényi: Zemské dětské útulny v Dolních Rakousích. — Chilková: Dopisy Chilkové o jejich dětech. — Janet P.: Rodina. Čtení z praktické mravouky. — K.: Vyrovnání s učitelstvem. — Bohuš Lepař: Kterak se Belgie stará o mládež obžalovanou. — Georges Leygues: Úkoly naší generace. — Mauer J.: Učení konference míru v národních školách. — Paul Jean: O přirozenosti dívek. — Bernard Perez: Vůle. — G. T. W. Patrick: Psychologie ženy ve světle nových zkušeností a teorií. — R.: O velkoměstských měšťanských školách chlapeckých. — Sychravová A.: Vyšetřování normálních dětí. — Smutný V.: Školská vzájemnost. — Ch. H. Sears: Studie o rytmu. — Karel Šmídek: Příspěvek k psychologickému pozorování školní mládeže. — Škoda J. V.: Walt Whitman: Americké ideály. — V.: O intelektuálních snahách učitelstva škol měšťanských. — Vlček A.: Jak povznést výchovu v rodině a ve škole. Z d r o b n ý c h článků uvádíme: Ze školní čítanky francouzské. — Nynější tělocvik. — Vysoká škola pro dívky. — Učitelé nového století. — Co děti v bibli zajímá. Novou ukázkou vznešené německo-hunské lidskosti. — Úkol výchovy. — Učení vlastenečství. — O kouření hochů. — Vztah ženy k průmyslu a řemeslu. — Školství v Transvaalu a jiných republikách Svobodného Státu Oranžského. — Co musí škola vykonati. — Učitelské platy a káznice. — Reforma měšťanských škol. — O náboženských názorech mládeže. — Udavačství. — Školní lékaři. — Poučné výlety učitelských čekatelů. — Nervosní a psychopathicky stížené děti. — Poučení o tuberkulose. — Povznesení uměleckého a vlasteneckého citu mládeže škol obecných. Reforma ženských gymnasií na Rusi. — Proti šněrovačkám. — Jedovatost inkoustu. — Protest proti upálení Husovu a j.

Český jinoch. Časopis pro dospělejší mládež československou. Red. prof. Václ. Müller. Ročník VII. Číslo 1. Tiskem a nákladem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba) v Praze. Není snad doby, kdy by bylo více potřebí dobré četby, nežli věk dospívající mládeže, kdy mládež prahne po vzdělání a hltá vše, co se jí do ruky dostane. Četba dobrá jest neocenitelným prostředkem vychovávacím, neboť utvrzuje v mládeži zbožnost, rozmnožuje vědomosti, upevňuje charakter, nabádá k bystrému myšlení, krátce jest mocným pomocníkem vychovatelů při těžkém jeho úkolu. *Český jinoch*, který právě v úpravném zevnějšku vyšel, má již svou úspěšnou minulost a jak prvé číslo dosvědčuje, i na dále zůstává tradicím svým věren. Obsah jeho jest pečlivě volen. V lehké zábavné formě jest tu tolik látky poučné, že jistě nemůže býti pro mládež četby lepší. Mimo básničky dra. Kováře (Přání), Ad. Pergla (Anděl Páně) a A. J. Jirčáka (Po práci) jsou tu články vzdělavatelné. Nejlepší přítel jednající o dobré knize, prof. Kosiny článek o stěhování ptactva, popis psacího stroje, který nyní nabývá tak značného rozšíření. Mimo to jest tu povídka slavného španělského spisovatele L. Colomy »Petr Hrdina«, Paběrky z počtářství, Směs a hojně hádanek i rebusů. Číslo to má pěknou přílohu: reprodukcí obrazu mladého našeho umělce »Staroslavnou Budeč«. Kromě toho jsou tu ještě dva obrazy z uvítání J. V. císaře a krále v Praze, krásný obraz sv. Vojtěcha a roztomilé sošky V. Cvakla »Sestra a bratr«. Zajisté najde i letos »Č. J.« hojného čtenářstva. Jeť dosud nejlacinějším našim časopisem pro mládež. Nyní na začátku roku naskytuje se dpp. katechetům i pp. učitelům vhodná příležitost zaopatřiti svěřencům svým vhodnou četbu a ušlechtilou zábavu. Roční předplatné na »Č. J.« činí 1 kor. Na 6 výtisků obdrží odběratel jeden zdarma.

Listárna redakce.

Úvahu o prázdninových sjezdech a o čilém ruchu v učitelstvu podáme v čísle příštím.

Oprava.

V čís. 10., na str. 156. řádek 7. zdola má státi místo: nejvýhodnější — nejvýbornější. Na str. 158. řádek 12. zdola má státi místo: budoucnost — správně domácnost. Menší nedopatření račiž si laskavě čtenář sám opravit.

M. Graf: Německá hudba XIX. věku.

Za 2 K, váz. za 2 K 70 hal.

Kniha Grafova podává stručný, ale úplný účet něm. hudby za posledních 100 let.

Nakladatel Josef Pelcl, Praha II., Lípová ul. 8.

John St. Mill: **Vlastní životopis.** *)

Za 2 K.

Hned první část knihy upoutá zajímavým vylíčením metody, kterou J. MILL, sám veliký filosof, učil a vychovával syna svého Jana tak, že nabyt během dětství mnoho vědomostí. Dílo jest psáno obvyklým u Milla jasným slohem, logicky a jest velice nabádavé. Zajímavé jest čísti, za jakých okolností přijal mandát a jak ho pozbyl. Názor jeho kontrastuje velice s míněním našich kandidátů, vytýkáno vhod, jak dlužno se ucházeti o důvěru voličstva a jak povinnosti své konati bez ohledu na prospěch osobní a místní.

Nakladatel Josef Pelcl, Praha II., Lípová ul. 8.

*) Kniha se stránky vychovatelské velice poučná.

W. Dilthey :

Uvedení ve vědy duchové.

Přeložil E. Hoffer.

Za 1 kor. 60 hal.

Nakladatel Josef Pelcl, Praha II., Lípová ul. 8.

G. Tarde: **Zákony socialní.**

Za 1 K, váz. 1 K 70 hal.

Nakladatel
Josef Pelcl, Praha II., Lípová ul. 8.

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — Administrace: Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvěře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení račte zaslati Al. Adamcovi, učitelu měst. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.